

భారత రాజ్యాంగం

భారత రాష్ట్రపతి - అధికారాలు

భారత రాష్ట్రపతి - అధికారాలు

సాధారణ అధికారాలు

రాష్ట్రపతి తనకు గల సాధారణ అధికారాలను ప్రధాన మంత్రి ఆధర్యంలోని కేంద్ర మంత్రి మండలి సలహా ప్రకారం వినియోగిస్తాడు.

కార్యనిర్వహణాధికారాలు

కేంద్ర ప్రభుత్వ కార్యనిర్వహణాధికారాన్ని రాష్ట్రపతికి ఉంటాయి. ఆయన స్వయంగాగానీ, లేదా తన ద్వారా నియమితులైన మంత్రుల ద్వారా గాని చెలాయిస్తాడు. (53వ అధికరణ)

రాష్ట్రపతి

1. ప్రధాన మంత్రి
2. కేంద్ర మంత్రి మండలి సభ్యులు
3. అటార్నీ జనరల్
4. కంప్ట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్
5. సుప్రీంకోర్టు, హైకోర్టు ప్రధాన న్యాయమూర్తులు, సాధారణ న్యాయమూర్తులు
6. రాష్ట్రాల గవర్నర్లు
7. కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాల లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్లు, పాలకులు
8. ప్రధాన, సాధారణ ఎన్నికల కమిషన్లు
9. యుపిఎస్సీ చైర్మన్, సభ్యులు
10. ఆర్థిక సంఘం చైర్మన్, సభ్యులు
11. అధికార భాషా సంఘం
12. వెనుకబడిన కులాల సంఘం
13. అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంఘం
14. జాతీయ మానవ హక్కుల సంఘం
15. జాతీయ మహిళల సంఘం
16. షెడ్యూల్డ్ కులాల సంఘం
17. షెడ్యూల్డ్ తెగల సంఘం వంటి అనేక సంఘాల చైర్మన్లును, ఇతర సభ్యులను నియమిస్తాడు, తొలగిస్తాడు.

2. శాసనాధికారాలు

79వ నిబంధన ప్రకారం రాష్ట్రపతి పార్లమెంటులో అంతర్భాగం. ఆయన పార్లమెంటు ఉభయసభలను సమావేశపరుస్తాడు. సమావేశాలను వాయిదా వేస్తాడు. లోక్ సభను రద్దు చేస్తాడు. పార్లమెంటు వార్షిక సమావేశాలను, ఎన్నికల తరువాత ప్రథమ సమావేశాలను ప్రారంభిస్తాడు. పార్లమెంటు ఉభయ సభలకు తన అభిప్రాయాలను సందేశాల ద్వారా పంపుతాడు.

లోకసభకు ఇద్దరు ఆంగ్లో-ఇండియన్ తెగ సభ్యులను రాజ్యసభకు 12 మంది సభ్యులను వివిధ శాస్త్రం, సాహిత్యం, కళలు తదితర వాటిలో ప్రావీణ్యం కలిగిన వారిని నామినేట్ చేస్తాడు. పార్లమెంటు సమావేశంలో లేని సమయంలో ఆర్డినెన్స్ లను జారీ చేస్తాడు. ఆర్డినెన్స్ లనే అత్యవసర ఉత్తర్వులు అంటారు. పార్లమెంటు పంపించిన తీర్మానాలను ఆమోదించడానికి లేదా పునఃపరిశీలన చేయవలసిందిగా కోరడానికి ఆయనకు అధికారం ఉంది. యుపిఎస్సీ, కాగ్ సమర్పించే వార్షిక నివేదికలను పార్లమెంటు పరిశీలనకు పంపుతాడు.

3. ఆర్థికాధికారాలు

రాష్ట్రపతి పార్లమెంటులో బడ్జెట్ ను సమర్పించేలా చూస్తాడు. బడ్జెట్ అనగా కేంద్ర ప్రభుత్వ వార్షిక ఆదాయ వ్యయాల పట్టిక. పార్లమెంటులో ఆర్థిక బిల్లును ప్రవేశపెట్టడానికి అనుమతి ఇస్తాడు. భారత ప్రభుత్వ సంచితనిధిని నిర్వహిస్తాడు. ఆదాయం పన్నులో రాష్ట్రాల వాటాను నిర్ణయిస్తాడు. ప్రతి ఐదు ఏళ్లకు ఒకసారి ఆర్థిక సంఘం చైర్మన్, సభ్యులను నియమిస్తాడు.

4. న్యాయాధికారాలు

రాష్ట్రపతి సుప్రీంకోర్టు, హైకోర్టు ప్రధాన న్యాయమూర్తులను, ఇతర న్యాయమూర్తులను నియమిస్తాడు.

ఉన్నత న్యాయస్థానాలు, విధించిన శిక్షలను తగ్గించడానికి, వాటి అమలును వాయిదా వేయడానికి లేదా శిక్షల స్వభావాన్ని మార్చడానికి ఆయనకు అధికారం ఉంది. అయితే ఈ విషయంలో అతడు కేంద్ర మంత్రి మండలి సలహా ప్రకారం వ్యవహరిస్తాడు. చట్టపరమైన, రాజ్యాంగపరమైన, దౌత్యపరమైన అంశాలపై-రాష్ట్రపతి సుప్రీంకోర్టు సలహాలను కోరవచ్చు. (నిబంధన 143)

5. సైనికాధికారాలు

దేశంలోని సైనిక దళాలన్నింటికీ సర్వోన్నత- అధిపతి రాష్ట్రపతి. ఆ హోదాలో అతడు సైనిక దళాల ప్రధానాధికారులను, ఇతర అధికారాలను నియమిస్తాడు. ఇతర దేశాలపై యుద్ధం ప్రకటించడానికి లేదా విదేశాల్లో శాంతి ఒడంబడికలు కుదుర్చుకోవడానికి ఆయనకు అధికారం ఉంది. అత్యవసర పరిస్థితుల్లో యుద్ధ మండలిని ఏర్పాటు చేస్తాడు.

6. దౌత్యాధికారాలు

రణ చట్టం స్పష్టం చేసింది. జాతీయ- అత్యవసర పరిస్థితి ప్రకటన తీర్మానాన్ని నెలరోజుల్లోగా పార్లమెంటు ఉభయ సభల మొత్తం సభ్యుల్లో 2/3 వంతు సభ్యుల మద్దతుతో ఆమోదించాల్సి ఉంటుంది. లేని పక్షంలో రాష్ట్రపతి చర్య దానంతట అదే రద్దవుతుంది. పార్లమెంటు ఆమోదించిన రాష్ట్రపతి ప్రకటన ఆరు నెలల కాలం పాటు అమలులో ఉంటుంది. ఆ తరువాత రాష్ట్రపతి మరొక ప్రకటన ద్వారా అలాంటి అత్యవసర పరిస్థితిని పార్లమెంటు ఆమోదంతో మరో ఆరు నెలల కాలం పాటు పొడిగించవచ్చు. జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితి ప్రకటన అమలులో ఉన్నప్పుడు దేశం మొత్తం లేదా ఏదో ఒక ప్రాంతంలో రాజ్యాంగ సమాఖ్య లక్షణాలు పనిచేయవు. మనదేశంలో ఇప్పటి వరకు జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితిని నాలుగు సందర్భాల్లో ప్రకటించారు. అవి :

1. చైనా దురాక్రమణ (1962)
2. భారత-పాకిస్తాన్ యుద్ధం (1965)

రాష్ట్రపతి విదేశాల్లోని భారత రాయబారులను, ఇతర దౌత్య సిబ్బందిని నియమిస్తాడు. భారత దేశంలోని విదేశీ రాయబారుల నియమాక పత్రాలను స్వీకరిస్తాడు. అంతర్జాతీయ వేదికలపై భారత దేశానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాడు. ఇతర దేశాల్లో ఒడంబడికలను కుదుర్చుకుంటాడు.

అసాధారణ/ అత్యవసర అధికారాలు

రాష్ట్రపతి అత్యవసర అధికారాలను గురించి భారత రాజ్యాంగంలోని 18వ భాగంలోని నిబంధనలు 352-360 వరకు అధికరణాలు తెలియజేస్తున్నాయి. రాష్ట్రపతికి గల అత్యవసర అధికారాలను భారత రాజ్యాంగ నిర్మాతలు వైమర్ రాజ్యాంగం నుంచి స్వీకరించారు. ఇవి మూడు రకాలు.

అవి: 1. జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితి (నిబంధన 352)

2. రాజ్యాంగ అత్యవసర పరిస్థితి /రాజ్యాంగ పాలన (నిబంధన 356)

3. ఆర్థిక అత్యవసర పరిస్థితి (350 నిబంధన)

1. జాతీయ- అత్యవసర పరిస్థితి (352వ అధికరణం) విదేశీ దండయాత్రలు, యుద్ధం, సాయుధ తిరుగుబాటు వంటి పరిస్థితులు ఉత్పన్నమైనప్పుడు భారత దేశ సార్వభౌమత్వానికి లేదా భారత దేశంలోని ఏదో ప్రాంతపు భద్రతకు ముప్పు-వాటిల్లిందని భావిస్తే రాష్ట్రపతి జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితులను ప్రకటిస్తాడు. అయితే ఈ విషయంలో ప్రధాన మంత్రి ఆధ్వర్యంలోని కేంద్ర మంత్రి మండలి లిఖిత పూర్వక సూచన మేరకు మాత్రమే రాష్ట్రపతి వ్యవహరించాల్సి ఉంటుందని 1978లో చేసిన 44వ రాజ్యాంగ సవ

3. భారత్-పాకిస్తాన్ యుద్ధం (1971) (బంగ్లాదేశ్ విమోచనం)

4. ప్రతిపక్షాలు పార్లమెంటును స్థంభింపచేయడం (1975)

వీటిలో మొదటి మూడు బాహ్యపరమైన, అత్యవసర పరిస్థితి. నాలుగోది అంతర్గత అత్యవసర పరిస్థితి. అత్యవసర పరిస్థితి ప్రకటన అమలులో ఉన్న ప్రాంతంలో రాష్ట్రానికి ఎలాంటి కార్యనిర్వాహక ఆజ్ఞ నైనా జారీ చేసే అధికారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సంక్రమిస్తుంది. రెండోది రాష్ట్ర జాబితాలోని ఏ అంశంపై నైనా చట్టం చేసే అధికారం పార్లమెంటుకు లభిస్తుంది. మరియు ఏ రాష్ట్రానికైనా ఆర్థిక వనరులను-నిలిపివేసే అధికారం రాష్ట్రపతికి గలదు. జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితి అమలులో ఉన్నప్పుడు పౌరుల ప్రాథమిక హక్కులన్నింటిని (20, 21వ అధికరణాలు మినహా) రాష్ట్రపతిని రద్దు చేసే అధికారం కలదు. జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితి అమలులో ఉన్నప్పుడు భారత రాజకీయ వ్యవస్థ ఏకకేంద్ర స్వరూపాన్ని సంతరించుకుంటుంది.

3. రాజ్యాంగ పరమైన అత్యవసర పరిస్థితి/ రాష్ట్రపతి పాలన: (356వ అధికరణం)

భారత రాజ్యాంగంలోని నిబంధన 356 రాష్ట్రపతికి గల రాజ్యాంగ అత్యవసర పరిస్థితి లేదా రాష్ట్రపతి పాలనను గురించి తెలియచేస్తుంది. ఈ అధికరణను మృత (డెత్ ఆర్టికల్) అధికరణ అని కూడా అంటారు. 356వ అధికరణం ప్రకారం ఒక రాష్ట్ర గవర్నర్ నుంచి గాని, అన్యథాగానీ, ఆ రాష్ట్రంలో రాజ్యాంగ సూత్రాల

ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కొనసాగే వీలులేని పరిస్థితి ఏర్పడిందని నివేదిక అందుకున్న తరువాత, రాష్ట్రపతి ఆ రాష్ట్రంలో అత్యవసర పరిస్థితి ప్రకటించే అధికారం ఉంటుంది. దీనినే రాష్ట్రపతి పాలన అంటారు. ఆ సమయంలో ఈ మార్పులు జరుగుతాయి.

1. రాష్ట్రపతి ఆ రాష్ట్రానికి సంబంధించిన అన్ని లేదా ఏవైనా కొన్ని విధులను స్వయంగా నిర్వహించవచ్చు లేదా ఆ రాష్ట్ర గవర్నర్ గానీ లేదా ఇతర కార్యనిర్వాహక అధికారికిగాని అప్పగించవచ్చు.
2. రాష్ట్ర శాసన నిర్మాణ శాఖ అధికారాలు పార్లమెంటు వినియోగిస్తుందని రాష్ట్రపతి ప్రకటించవచ్చు.
3. హైకోర్టుకు సంబంధించిన అధికారాలు రాష్ట్రపతికి సంక్రమించవచ్చు. రాష్ట్రపతి విధించిన అత్యవసర పరిస్థితి ప్రకటనను పార్లమెంటు రెండు నెలల వ్యవధిలోగా ఆమోదించాల్సి ఉంటుంది. ఒకవేళ లోకసభ ఆ సమయంలో రద్దయితే, రాజ్యసభ దానిని నెల రోజుల్లోగా ఆమోదించాల్సి ఉంటుంది. తరువాత కొత్త లోకసభ ఏర్పడి సమావేశమైన నెల రోజుల్లోగా దానికి ఆమోదం తెలపాలి. పార్లమెంటు ఆమోదించిన జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితి ఆరు నెలల పాటు అమల్లో ఉంటుంది. రాష్ట్రపతి అవరమైతే మరో ఆరు నెలల పాటు పార్లమెంటు ఆమోదంతో పొడిగించవచ్చు. అయితే ఒక రాష్ట్రంలో అమల్లో జాతీయ అత్యవసర పరిస్థితిని మూడేళ్లకు మించి అమలులో ఉంచకూడదు. ఇప్పటి వరకు ఈ రకమైన అత్యవసర పరిస్థితిని 120 సార్లకుపైగా విధించారు.

- దేశంలో రాష్ట్రపతి పాలన విధించిన మొదటి రాష్ట్రం - పంజాబ్

- అత్యధిక కాలం- పంజాబ్
- అత్యధిక సార్లు- కేరళ, ఉత్తర ప్రదేశ్

1. ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో 1954-11-15, 1955-03-28
2. ఆంధ్రప్రదేశ్ 1973-01-18, 1973-03-28
3. ఆంధ్రప్రదేశ్ 2014-03-01, 2014-06-01

3. ఆర్థిక అత్యవసర పరిస్థితి

భారత దేశం మొత్తం లేదా ఏదో ఒక ప్రాంతం ఆర్థిక స్థిరత్వానికి లేదా పరపతికి ముప్పు వాటిల్లిన- పరిస్థితి ఏర్పడిందని రాష్ట్రపతి భావించిన పక్షంలో రాష్ట్రపతి ఆర్థిక అత్యవసర పరిస్థితిని ప్రకటించవచ్చు. ఈ ప్రకటనను పార్లమెంటు రెండు నెలల్లోగా ఆమోదించాలి.

ఆర్థిక అత్యవసర పరిస్థితి అమలులో- ఉన్నప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏ రాష్ట్రానికైనా ఆర్థిక పరమైన సూత్రాలను పాటించాల్సిందిగా ఆదేశించవచ్చు. అలాంటి ఆదేశాలతో సుప్రీంకోర్టు, హైకోర్టు న్యాయ మూర్తుల జీతభత్యాలతో సహా పరిపాలన సిబ్బంది జీతభత్యాలను తగ్గించడం వంటి అంశాలు ఉండవచ్చు. ఆర్థిక క్రమశిక్షణను పాటించాల్సిందిగా రాష్ట్రాలను కేంద్రం కోరవచ్చు. ఇలాంటి ఆర్థిక పరమైన అత్యవసర పరిస్థితి మనదేశంలో ఇప్పటి వరకు విధించలేదు.

- భారత దేశ మొదటి రాష్ట్రపతి- రాజేంద్రప్రసాద్
- రెండుసార్లు ఎన్నికైన రాష్ట్రపతి- రాజేంద్రప్రసాద్
- అత్యధిక కాలం పరిపాలన రాష్ట్రపతి- రాజేంద్రప్రసాద్
- భారత దేశ రెండవ రాష్ట్రపతి- సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్
- ఉపరాష్ట్రపతిగా పనిచేసిన రాష్ట్రపతి అయిన మొదటి వ్యక్తి- సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్
- మొదటి ముస్లిం రాష్ట్రపతి- జకీర్ హుస్సేన్
- అతి తక్కువ కాలం పనిచేసిన రాష్ట్రపతి- జాకీర్ హుస్సేన్
- పదవిలో ఉండగా మరణించిన తొలి రాష్ట్రపతి- జాకీర్ హుస్సేన్
- తొలి తాత్కాలిక రాష్ట్రపతి- వివి గిరి
- తొలి స్వతంత్ర అభ్యర్థి- వివి గిరి
- రెండవ ప్రాధాన్యత ఓట్లతో గెలుపొందిన వ్యక్తి- వివి గిరి
- రాష్ట్రపతి హోదాతో సుప్రీంకోర్టుకు హాజరైనది- వివి గిరి
- ప్రతిపక్షం నుంచి ఎన్నికైన రాష్ట్రపతి- వివి గిరి

Saidulu Dharavath
Sangareddy District
Cell : 99085 69970

